

assimiláló parenchymjét és csökkenti a fának életképességét; védekezni úgy lehet ellene, hogy a lehullott leveleket összegyűjtjük és elégetjük, mert így megsemmisítjük a gombának áttelelő spóráit is. (Közli: Péch D.)

Különfélék.

Uj hasznos rovar. A különféle pajzstetvek elszaporodása ellen legjobban a bennük kifejlődő élősdű rovarok védnek meg, mert ezek a ragadozó bogaraknál is sokkal több hasznot tesznek, a mennyiben álczáik az egy-egy pajzstetű alatt levő összes petéket megsemmisítik. Az akáczapajzstetű élősdije, az *Anthrribus varius* nevű orrmányos bogár már általánosan ismeretes s köztudomásu az is, hogy ott, hol elszaporodik, az akáczosokat a pajzstetvek tulságos elterjedésétől képes megmenteni.

Miután az *Anthrribus* életmódját volt alkalmam megfigyelni, igen közeleső volt az a gondolat, hogy az e vidéken nagyon elterjedt tölgypajzstetűnek is valószínűleg lesz ilyen ellensége. A folyó év nyarán ezt a rovar tényleg sikerült megtalálnom s így nem tartom egészen érdektelennek annak leírását is közölni. A bogarat elküldtem meghatározás végett a «Rovartani Lapok» szerkesztőségének s őtt Abafi Aigner Lajos ur, jeles entomologosunk, azt, mint «*Laemophloeus ater*-t Oliv.» nevezte meg.

A rovar életmódja megegyezik az *Anthrribus*-ével, a mennyiben a pajzstetűbe rakott petéből kifejlődik az apró álcza s ez a nőstény pajzstetű alá rakott kermes petéket mind felemészti, úgy, hogy csak fehéres porszerű anyag marad ott hátra; az álcza bábbá változik ugyanitt s májusban ki van fejlődve a bogár, mely magát a pajzsból kirágja.

Ez az apró bogárka tehát az erdészetileg hasznos rovarok közé sorolandó s így a részletesebb leírást is megérdemeli. Calwer szerint fakéreg alatt, régi fában, növényi hulladékokban és korpában él; itt pedig most egész határozottan a kermesben találtam s észleltem, hogy a tölgy-pajzstetűnek nagy részét megsemmisítette. Igen valószínű tehát, miután a kermes fellépése tölgyeseinkben csak újabb keletű, hogy a *Laemophloeus ater* is csak legújabb időben szokta meg ezt a rendes tartózkodási helyén — a kocsános tölgyön — most bőven kinálkozó táplálékot.

1897. évben is találtam már egyes példányait a *Laemophloeusnak*, de jelentőséget nem tulajdonítottam neki, mert álcza vagy bábállapotban nem fedeztem fel s így nem is tudtam, hogy a kermesben él, a miről most már meggyőződtem.

A *Laemophloeus ater* tartozik a *Cucujidák* családjába; öt lábtőizes rovar, de a himnek hátsó lábain csak 4—4 iz van; az első lábtőiz igen apró s nehezen ismerhető fel; a potroh 5 mozgó gyűrűből áll, a test hosszukás és lapos; testhossza 3—4 mm, szélessége 1—1 $\frac{1}{4}$ mm. Csápja 11 izű, fonálszerű; fején a szájrészek előre kiállók; a tor felső széle hosszabb az alsónál, különben épszelű és lapos; a fej és tor együttvéve a testhossznak $\frac{1}{3}$ -át képezik. Szárnyfedőinek felső részén a varrat mellett mindkét oldalon egy-egy sekély benyomás van, miáltal a varrat kiállónak tűnik fel; a szárnyfedők különben igen sekélyen vonalozottak s szabad szemmel majdnem simáknak látszanak. A lábszárak laposak, a mellső páron egy-egy apró tüskével. A bogár színe fényes sötétbarna, vagy fekete.

Az álcza gyengén sárgásfehér színű, feje és utolsó

potrohgyűrűje kemény chitinnel van fődve, különben teste puha; a potroh végén 2 kemény szarunemű apró nyulvány látható; az álcza csápja 4 izü, lábai egy karommal birnak.

A kermesben nagy pusztitást vitt véghez a folyó évben s ha a jövő év időjárása elszaporodásának kedvező lesz, akkor mindenesetre fontos tényező lehet a kermes terjedésének megakadályozásában, a mi tölgyeseink érdekében nagyon is kívánatos, mert mesterséges uton ezt elérni különösen nagyobb területen, igen nehéz volna.

(közli: *Ratkovszky K.*)

A cserhasáb és dorongfa sulya. A következő oldalon közölt kimutatásban 973 $\text{ü}m^3$ hasábfá 56 vaggonnal és 396 $\text{ü}m^3$ dorong 19 vaggonnal mérve van kitüntetve. Ezen kimutatásból kitünik, hogy az aszódi magyar állami vasuti hidmérleg a budapesti déli vasuti hidmérleggel csakis a 4, 5, 14, 41 tételek alatti esetekben egyezik, a 11, 15, 21, 22, 31, 44, 47, 49, 51 és 52 t. a. 10 esetben utóbbi többet s végre a maradványos 61 esetben kevesebbet mutat előbbeninél, a minek oka vagy abban rejlik, hogy vagy az egyik vagy a másik mérleg rossz, vagy pedig onnan magyarázható, hogy utközben meg nem engedett fel- és lerakások történnék, mely eljárás az átvételnél történt utánmérést mindenesetre indokoltá teszi.

$553,100 : 973 = 568,44$ kilogramm volna tehát 1 $\text{ü}m^3$ cserhasábfá és $200,190 : 396 = 505,03$ kilogramm 1 $\text{ü}m^3$ cserdorongfának a sulya, a mi a mellett bizonyít, hogy a hasábfát a dorongfánál tényleg valamivel tömörebben lehet rakni.

Ha a hasábfá ürmétereinek tömörtartalmát 0,76-dal s a dorongfáét 0,60-dal vesszük, lesz előbbeninek a sulya tömörköbméterenkint: $568,44 : 0,76 = 747,94$ kg. és utóbbié

Tételszám	Fanem és választék	Aszódon	Bpest-déli vasuton	Utóbbi előbenivel szemben mutat		Tételszám	Fanem és választék	Aszódon	Bpest-déli vasuton	Utóbbi előbenivel szemben mutat	
		mért sulya		hiányt	többletet			mért sulya		hiányt	többletet
		kilogrammokban						kilogrammokban			
1	Cserhasábfá	8500	8350	150	—	40	Cserhasábfá	9650	9530	120	—
2	»	7850	7800	50	—	41	»	10200	10200	—	—
3	»	8880	8800	80	—	42	»	9320	9300	20	—
4	»	8330	8330	—	—	43	»	9620	9600	20	—
5	»	8680	8680	—	—	44	»	10280	10300	—	20
6	»	9530	9500	30	—	45	»	9520	9500	20	—
7	»	10780	10500	280	—	46	»	9750	9700	50	—
8	»	9860	9800	60	—	47	»	9500	9700	—	200
9	»	9340	9200	140	—	48	»	9960	9900	60	—
10	»	9380	9230	150	—	49	»	9140	9820	—	680
11	»	7640	7700	—	60	50	»	8850	8830	20	—
12	»	7910	7650	260	—	51	»	9360	9400	—	40
13	»	12650	12600	50	—	52	»	9270	9400	—	130
14	»	10170	10170	—	—	53	»	9710	9700	10	—
15	»	8950	9000	—	50	54	»	9330	9300	30	—
16	»	7930	7900	30	—	55	»	8570	8520	50	—
17	»	7400	7300	100	—	56	»	9170	9140	30	—
18	»	8820	8729	100	—	Összesen		556520	553100	5010	1590
19	»	13730	12900	830	—	57	Cserdorongfa	12770	12720	50	—
20	»	14220	14200	20	—	58	»	12440	12370	70	—
21	»	8790	9100	—	310	59	»	12080	11980	100	—
22	»	9220	9300	—	80	60	»	12710	12640	70	—
23	»	8920	8900	20	—	61	»	9350	9100	250	—
24	»	13410	13360	50	—	62	»	9130	9050	80	—
25	»	11020	10900	120	—	63	»	10060	9780	280	—
26	»	12670	12600	70	—	64	»	9140	8110	1030	—
27	»	12710	12600	110	—	65	»	10160	10080	80	—
28	»	15470	15320	150	—	66	»	9640	9370	270	—
29	»	11670	11500	170	—	67	»	9870	9800	70	—
30	»	14340	14200	140	—	68	»	9410	9310	100	—
31	»	9680	9700	—	20	69	»	8650	8620	30	—
32	»	9730	9700	30	—	70	»	13760	12770	990	—
33	»	9390	9300	90	—	71	»	10950	10370	580	—
34	»	9510	8510	1000	—	72	»	13240	12120	1120	—
35	»	9150	9120	30	—	73	»	12410	11450	960	—
36	»	10170	10120	50	—	74	»	13160	9970	3190	—
37	»	10500	10400	100	—	75	»	10710	10580	130	—
38	»	9220	9200	20	—	Összesen		209640	200190	9450	—
39	»	9200	9100	100	—						

505·53:0·60 = 842·55 *kg.*, a mely adatok az «Erdészeti Zsebnaptár»-nak «fák és más anyagok faj- és általános sulya» czimü kimutatás «b) szerszám- és tűzifa-választékok kéreggel együtt» nevü részébe fel volna vehető, mint-hogy nyilvánvaló a budapesti hidmérleg helyessége, mivel azt a helybeli kereskedők buzamérlegelésknél is elfogadják s az idézett kimutatás légenszáradt fára vonatkozó adatokat nem tartalmaz.

(Közli: *Gabnay F.*)

Korai tél és a madárvonulás. Az E. L. legutóbbi (IX.) füzetében «Madárvonulás» czimü közleményemben jeleztem volt, hogy a korán költöző golyák ösztöne a döntő befolyásu meteorologiai tüneteket megérezte és hogy ez körülbelöl az idei tél korai beköszöntésével áll összefüggésben.

Következtetésem helyesnek bizonyult, mert október 11-én Erdély délkeleti részén a folyók és patakok mentén lévő síkságokon is lehullott az első hó. A havazás két napi esős, hűvös idő után október 11-én délelött 9 órakor kezdődött s késő estig tartott. Másnap reggelre bokáig érő hó volt mindenütt s télies színezetet öltött az egész táj.

A két nap előtt még zöld vagy sárgulni-pirulni kezdő lomberdők színe az örökzöld fenyvesekével egyenlő fehérré vált s mikor a következő napon erős déli szél és a nap sugarak együttes ereje az alacsonyabb helyekről a havat elolvasztotta, a lombfák jórésze már megkopaszodva tünt elő s a havazás előtt még zöld lombzat helyett mindenütt csak piros bükk, sárga nyír, összeaszott, fonyadt lombu növényzet tárult elibünk. A magas hegyeken tartja magát a hó s az már a jövő májusig nagyrészben meg is marad.

A határhegység magaslatain már szeptember 5.-én hullott le az első hó, mely azután néhány nap múlva jobbadán ismét elment. Szeptember 25-ikén volt a második havazás, a mely a 2000 méteren felüli havasokat belepte; ennek egy része már az október 11.-ivel egyesült s a levegőt annyira lehütötte, akárcsak decemberben.

A m. kir. meteorologiai központi intézet az ország többi részéből is a levegő rohamos lehülését, Oroszországból és Galicziából pedig egyidejűleg fagyot jelent. Fagy volt a költöző gólyák egyik határozott utirányán, Törösváron is s így megerősített tény az, hogy *a vándor madarak rendellenes korai költözködése a hűvösebb időszak korábbi beköszöntését jelenti.*

(Közli: Hajdu J.)

Szivárványok éjjel. Idei szeptember hó 30.-ikán este fél hét órakor holdfeljötté után a Törösvár-Zernest közötti Magura-hegységen lévő erdők felett gyönyörű szép holdszivárvány jelent meg a nyugati égboltozaton. Kelet felől tiszta, sötétkék égen ragyogott a hold. Nyugat felől szürke fellegek szakadoztak. A szivárvány hat perczig tündökölt, azután elenyészett. Hasonlított a nappali szivárványokhoz. Megvolt mind a hét színe a belső ibolyától a külső vörösigs úgy tűnt fel, mintha a nappali szivárványt fátyolozott szemmel néznők. Fátyolozottak voltak a színek, de teljesekek.

Hasonló égi jelenségek ezen a magas hegységek között lévő erdős vidéken gyakran fordulnak elő, ellenben az Alföldön és a mezőség erdőtlen vidékein aligha. Én legalább hoszabbi (24 évi) ott tartózkodásom daczára soha sem láttam, ellenben a délkeleti Kárpátok tövében közvetlen észleleteim után többek között még az alábbi két feljegyzést tettem.

Törösváron 1894. év októberének egyik estéjén 8 óra

tájban alig 5—6 perczig tartó, nagy cseppekben hulló, futó eső volt, minek megszűnte után a délkeleti égboltozaton a szétoszlott felhők közül kibukkant a tiszta fényben ragyogó, fogyó hold s ezzel egyidejűleg az égboltozatnak fellegekkel borított ellenkező oldalán egy halvány sárga színű, teljes félkör alakú szivárvány tűnt elő, a mely mintegy 10 perczig mutatkozott, azután lassan, fokozatosan elenyészett.

Szunyogszékről egyszer 1892. év május havában valami hivatalos utazásból este indultam el hazafelé, Zernestre. A tele hold fényesen ragyogott a derült égen s eleinte esőre nem is lehetett volna gondolni. Tizenegy órakor azonban beborult az ég s cikázó villámlások és hatalmas menydörgések között nagy zivatar keletkezett, a mely ugyancsak megpaskolt s miután bőrig áztatott, mikor már Ó-Tohán közelébe érkeztem, époly hamar, a mint keletkezett, el is huzódott. A zivatar után a tele hold fényénél ekkor éjfél tájban a Bucsecs és Királykő között két hatalmas, kékes-vörös, sárga színű holdszivárvány keletkezett. Ez a kettős szivárvány fényre és nagyságra az előbbit jóval meghaladta. Első ilyenemü égi tünemény lévén a mit láttam, bámulatába elmerülve, a zivatar verését szívesen feledtem.

Mindezekből pedig azt következtetem, hogy ilyen égi jelenségek holdtöltekor egyaránt, különböző színekben csakis az erdőkkel borított magas hegységek között képződnek. Az alföldiek s a mezőség erdőtlen vidékein lakók hasonló égi tüneményekben nem igen gyönyörködhetnek.

(közli: *Hajdu J.*)

Az „Erdészeti Építéstan“ I. részének, a «*Középités-tan*»-nak I. kötete megjelent. A vaskos kötet, a tartalomjegyzéket bele nem számítva, 47 ivre terjed és 1633 szó-

veg közé nyomott ábrát tartalmaz. Szerzője *Sobó Jenő* m. kir. bányatanácsos, akadémiai tanár, ki a nagyszabásu munka I. részének II. kötete mellett a II. részt (*Ut-, vasut- és hidépítéstan-t*) is sajtó alá rendezte, úgy, hogy ezek is remélhetőleg még az év vége előtt megjelennek. A mű kinyomatásával Joerges A. özv. és fia selmeczbányai czég van megbizva; s a czég a munkát elismerésre méltó gondossággal állította ki. A műnek az egyesület tagjai sorába nem tartozók számára való árusításával ugyanaz a czég van megbizva, de az orsz. erd. egyesület titkári hivatalánál a művet a tagok és nemtagok egyaránt megszerezhetik. A nagyszabásu munka I. kötetének ára az egyesületi tagok számára *5 frt 60 kr.*, nemtagok számára pedig *8 frt.*

Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat körében.

I.

Földmivelésügyi magyar ministerem előterjesztésére, *Zachár István* és *Pitroff Kornél* I. osztályu alerdőfelügyelőket, erdőfelügyelőkké kinevezem.

Kelt Bécsben, 1898. évi október hó 3.-án.

Ferencz József s. k.

Darányi Ignác s. k.

II.

A földmivelésügyi m. kir. minister *Szécsi Imre* okleveles erdészt és magánerdőtisztet, a ministeri számvevőség erdészeti csoportjához, erdőszámtisztté nevezte ki.

III.

A földmivelésügyi magyar királyi minister *a kincstári erdők-nél alkalmazott erdőtisztek létszámába ideiglenes minőségű erdőgyakornokokká* a következő végzett erdészeti akadémiai hallgatókat